

Beata BOGUSZ

DWUDZIESTY TRZECI ROK PONTYFIKATU JANA PAWŁA II
16 X 2000 – 15 X 2001*

PAŹDZIERNIK

- 16 X** – Przemówienie podczas audiencji dla Polaków w 22. rocznicę wyboru Jana Pawła II *Brońcie godności małżeństwa i rodziny.*
- Przesłanie do Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) poświęcone problemowi głodu na świecie.
- 17 X** – Audiencja dla królowej brytyjskiej Elżbiety II.
- 19 X** – Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Niemiec.
- 20 X** – Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Wybrzeża Kości Słoniowej.
- Inauguracja roku akademickiego wyższych uczelni Rzymu.
- 21 X** – Przesłanie do przewodniczących 34 europejskich Konferencji Episkopatów, obradujących w Louvain, poświęcone udziałowi Kościoła w procesie jednoczenia się Europy *Z odwagą i wiernością głosmy Chrystusa.*
- 22 X** – Homilia podczas Mszy świętej z okazji Światowego Dnia Misyjnego *Współpracujmy z Bogiem, który chce zbawić wszystkich ludzi.*
- 23 X** – Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Holandii.
- 26 X** – Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Libanu.
- 28 X** – Przemówienie z okazji Jubileuszu Sportowców *Oblicze i dusza sportu.*
- 29 X** – Homilia podczas Mszy świętej na stadionie olimpijskim w Rzymie *Rachunek sumienia dla sportu.*
- 31 X** – List apostolski „motu proprio” ogłaszający św. Tomasza Morusa Patronem rządzących i polityków.

LISTOPAD

- 1 XI** – Homilia podczas Mszy świętej na placu św. Piotra z okazji 50. rocznicy ogłoszenia dogmatu o Wniebowzięciu Najświętszej Maryi Panny *Maryja wzorem świętości.*

* Według „L'Osservatore Romano” wyd. pol. 21(2000) nr 11-12, 22(2001), 23(2002) nr 1, 2, 3.

- 3 XI** – Przemówienie do uczestników Konferencji Ministrów Rady Europy *Wartości religijne i moralne wspólnym dziedzictwem.*
- 4 XI** – Przemówienie z okazji Jubileuszu Parlamentarzystów i Polityków *Chrześcijanin jako polityk i ustawodawca.*
- 5 XI** – Homilia podczas Mszy świętej z okazji Jubileuszu Parlamentarzystów i Polityków *W ofiarnej służbie człowiekowi i społeczeństwu.*
- 6 XI** – Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Wenezueli.
- 9 XI** – Audiencja dla Katolika – Patriarchy Wszystkich Ormian – Karekina II.
– Audiencja dla pracowników i studentów Wydziału Medycyny Katolickiego Uniwersytetu „Sacro Cuore”.
- 10 XI** – Nabożeństwo ekumeniczne z udziałem Ojca Świętego i Karekina II *Pragniemy wspólnie sprawować Eucharystię.*
- 11 XI** – Przemówienie z okazji Jubileuszu Rolników *Globalizacja solidarności wymaga kultury solidarności.*
- 13 XI** – Audiencja dla laureatów pokojowej Nagrody Nobla.
– Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Portugalii.
- 17 XI** – Przemówienie do uczestników kongresu Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia *Ochrona zdrowia a społeczeństwo.*
- 19 XI** – Jubileusz Wojska i Policji *Bądźcie ludźmi pokoju i sprawiedliwości.*
- 24 XI** – Przemówienie do członków Międzynarodowej Unii Prawników Katolickich *Pracujcie na rzecz sprawiedliwości, równości i dobra wspólnego.*
- 25 XI** – Orędzie na XXXVIII Światowy Dzień Modlitw o Powołania 2001 r. (podpisane 14 IX 2000).
- 25-30 XI** – Światowy Kongres Katolików Świeckich.
– Przesłanie do uczestników Światowego Kongresu Katolików Świeckich *Jesteście świadkami Chrystusa w nowym tysiącleciu* (podpisane 21 XI 2000).
- 26 XI** – Jubileusz Apostolstwa Świeckich *Owoce apostolstwa zależą od głębi życia duchowego.*
- 28 XI** – Przesłanie do sióstr urszulanek obchodzących stulecie Unii Rzymskiej.

GRUDZIEŃ

- 1 XII** – Audiencja dla biskupów Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego.
- 3 XII** – Jubileusz Niepełnosprawnych *Kościół jest dla was gościnnym domem.*
- 10 XII** – Jubileusz Katechetów i Nauczycieli Religii *Głoszenie Chrystusa w naszym powołaniu.*
- 11 XII** – Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Dominikany.
- 13 XII** – Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Portugalii.
- 14 XII** – Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadorów: Nigerii, Malawi, Kenii, Cypru, Indii, Czadu, Erytrei.

- 15 XII** – Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Chorwacji.
- 16 XII** – Przesłanie do uczestników sesji naukowej zorganizowanej w Watykanie w związku z 1200. rocznicą koronacji Karola Wielkiego *Europa i wartości chrześcijańskie* (podpisane 14 XII 2000).
- 17 XII** – Jubileusz Artystów Estrady *Nieście światu Chrystusowy pokój i radość*.
- 21 XII** – Przemówienie do kardynałów i pracowników Kurii Rzymskiej *Wielki Jubileusz roku 2000 w życiu Kościoła*.
- 25 XII** – Orędzie „Urbi et Orbi” *Zbawiciel narodził się w Betlejem, aby przywrócić nadzieję człowiekowi*.

2001

STYCZEŃ

- 1 I** – Orędzie na XXXIV Światowy Dzień Pokoju *Dialog między kulturami drogą do cywilizacji miłości i pokoju* (podpisane 8 XII 2000).
- Przemówienie noworoczne *Bóg kieruje dziejami ludzkości*.
- 6 I** – Zamknięcie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000.
- Homilia podczas Mszy świętej w uroczystość Objawienia Pańskiego *Serce Chrystusa zawsze otwarte dla wszystkich*.
- Przemówienie na zakończenie Mszy świętej *Podziękowanie Bogu i ludziom*.
- *List apostolski «Novo millennio ineunte»*. Do Biskupów, Duchowieństwa i Wiernych na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000.
- Zamknięcie Drzwi Świętych w Bazylice Watykańskiej.
- 8 I** – Przyznanie Ojcu Świętemu Złotego Medalu Kongresu Stanów Zjednoczonych.
- 11 I** – Przemówienie do organizatorów obchodów Wielkiego Jubileuszu *Pomnażajmy dziedzictwo Roku Świętego*.
- 13 I** – Przemówienie do korpusu dyplomatycznego akredytowanego przy Stolicy Apostolskiej *Wszyscy razem ratujemy człowieka*.
- 20 I** – Przemówienie do uczestników sympozjum z okazji 10-lecia ogłoszenia encykliki „Redemptoris missio” *Wszyscy mamy uczestniczyć w działalności misyjnej Kościoła*.
- 21 I** – Zapowiedź zwołania Konsystorza Publicznego na dzień 21 lutego.
- 22 I** – Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Iranu.
- 24 I** – Orędzie na XXXV Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu *Rozgłaszajcie to na dachach: Ewangelia w epoce globalnej komunikacji*.
- 25 I** – Homilia podczas Liturgii Słowa na zakończenie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan *Z nowym zapalem zmierzajmy do pełnej jedności*.

- 29 I** – Przemówienie do uczestniczek kapituły generalnej Zgromadzenia Córek św. Łucji Filippini.
- 30 I** – Przemówienie do biskupów węgierskich przybyłych z wizytą „ad limina”.

LUTY

- 1 II** – Przemówienie do pracowników i adwokatów Roty Rzymskiej *Małżeństwo i rodzina są nierozzerwalne*.
- 2 II** – Homilia podczas Mszy świętej dla osób konsekrowanych *Świętość pierwszym programem waszego życia*.
- 3 II** – Przemówienie do biskupów albańskich przybyłych z wizytą „ad limina”.
- 4 II** – Wizyta w rzymskiej parafii św. Alfonsa Marii Liguoriego.
- 8 II** – Audiencja dla premiera rządu RP Jerzego Buzka.
- 9 II** – Orędzie na Wielki Post 2001 r. *Przebaczenie drogą do pokoju* (podpisane 7 I 2001).
- Przemówienie do hierarchów z Rosji, Azji Środkowej i Kaukazu przybyłych do Rzymu po raz pierwszy z wizytą „ad limina”.
- 11 II** – Przemówienie do chorych z okazji IX Światowego Dnia Chorych.
- 12 II** – Przemówienie podczas audiencji do wiernych greckomelchickiego Patriarchatu Antiochii *Cenna jest wasza działalność ekumeniczna*.
- 13 II** – Orędzie na Światowy Dzień Migranta *Duszpasterstwo migrantów zadaniem współczesnego Kościoła* (podpisane 2 II 2001).
- Przemówienie do kierownictwa i pracowników Radia Watykańskiego z okazji 70. rocznicy powstania Radia Watykańskiego *W służbie Ewangelii*.
- Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Austrii.
- 14 II** – Orędzie na XVI Światowy Dzień Młodzieży.
- List do biskupów-przyjaciół ruchu „Facolari” zgromadzonych na konferencji w Castel Gandolfo.
- 15 II** – Wyniesienie do godności biskupiej polskiego kapłana ks. Tomasza Pety – administratora apostolskiego Astany, nowej stolicy Kazachstanu.
- 16 II** – Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Peru.
- Przemówienie do biskupów jugosłowiańskich przybyłych z wizytą „ad limina”.
- 17 II** – Przemówienie do uczestników kapituły generalnej Zakonu braci Mniejszych Konwentualnych *Na nowo rozpoczynać od Chrystusa*.
- 18 II** – Homilia podczas Mszy świętej w 1700. rocznicę chrztu Armenii *Zachowujcie ciągłość dziejów waszego narodu i jego wiary*.
- 19 II** – Przemówienie do biskupów tureckich przybyłych z wizytą „ad limina”.

- 21 II – Konsystorz Publiczny, podczas którego Jan Paweł II kreował 44 nowych kardynałów.
- 25 II – Wizyta w rzymskiej parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny.
- 27 II – List z okazji dwusetlecia urodzin kard. Johna Henry'ego Newmana (podpisany 22 I 2001).

MARZEC

- 3 III – Przemówienie do uczestników VII Zgromadzenia Papieskiej Akademii „Pro Vita” *Życie zwycięży*.
- 4 III – Wizyta w rzymskiej parafii św. Andrzeja Apostoła.
– Przemówienie do biskupów panamskich przybyłych z wizytą „ad limina”.
- 11 III – Homilia podczas Mszy świętej beatyfikacyjnej *Żyli zgodnie z wyznawaną wiarą*. Beatyfikowani: Józef Aparicio Sanz (1893-1936) i 232 towarzyszy z okresu prześladowań religijnych w Hiszpani.
- 13 III – Konsystorz Zwyczajny Kardynałów.
- 16 III – Przemówienie do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Rady do spraw Środków Społecznego Przekazu *Kościół a kultura medialna*.
- 17 III – Przemówienie do uczestników spotkania zorganizowanego przez pralaturę Opus Dei *Wy płynąć na głębię*.
– Przemówienie do biskupów obrządku łacińskiego z krajów arabskich, przybyłych z wizytą „ad limina”.
– List do zgromadzenia Światowej Unii Katolickich Organizacji Kobiecych *Nieustannie wzorujcie się na Chrystusie* (podpisany 7 III 2001).
- 19 III – Homilia podczas Mszy świętej w uroczystość św. Józefa i konsekracja nowych biskupów *Wypełniajcie posługę pasterską wiernie i ofiarnie*.
- 23 III – Przemówienie do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Komisji ds. Ameryki Łacińskiej *Prowadźcie dzieło nowej ewangelizacji*.
- 24 III – Przemówienie do biskupów koreańskich przybyłych z wizytą „ad limina”.
- 25 III – Przesłanie do zakonów karmelitańskich *Szkaplerz znakiem „przywierza” z Maryją*.
– Wizyta w rzymskiej parafii św. Dominika Guzmána.
- 26 III – Przemówienie do delegacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu *Znak współistnienia nauki i religii*.
– Uroczystość nadania Ojcu Świętemu doktoratu honoris causa.
- 30 III – Przemówienie do uczestników zgromadzenia plenarnego Komisji Episkopatów Unii Europejskiej *Europa wymaga na nowo pracy misyjnej*.

- 31 III**
- Przemówienie do uczestników kursu zorganizowanego przez Penitencjarię Apostolską *Sakrament pokuty darem Chrystusa zmartwychwstałego*.
 - Przemówienie do biskupów japońskich przybyłych z wizytą „ad limina”.

KWIECIEŃ

- 1 IV**
- Wizyta w rzymskiej parafii Matki Bożej Ucieczki Dusz Czyścicowych oraz św. Augustyna z Canterbury.
- 2 IV**
- Przemówienie do przedstawicieli samorządowych władz Krakowa.
 - List do kapłanów na Wielki Czwartek (podpisany 25 III 2001).
 - Przesłanie z okazji 30-lecia powstania ruchu Wiara i światło.
- 5 IV**
- Przemówienie do przedstawicieli Uniwersytetu „La Sapienza” i Papieskiej Akademii Umiejętności *Europa wspólnotą wartości, tradycji i ideałów*.
 - Spotkanie z młodzieżą diecezji rzymskiej z okazji XVI Światowego Dnia Młodzieży *Nie lękajcie się – jest z wami Jezus*.
- 6 IV**
- Przemówienie do społeczności Uniwersytetu Gregoriańskiego *Wielowiekowa służba Kościołowi zobowiązuje*.
- 7 IV**
- Przemówienie do biskupów paragwajskich przybyłych z wizytą „ad limina”.
 - Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Brazylii.
- 8 IV**
- Homilia podczas liturgii Niedzieli Palmowej i obchodów XVI Światowego Dnia Młodzieży *Krzyż Chrystusa drogowskazem życia młodych*.
- 9 IV**
- Przemówienie podczas audiencji dla uczestników międzynarodowego kongresu UNIV 2001, zorganizowanego przez prałaturę Opus Dei *Dziejami świata kieruje ręka Boga*.
- 12 IV**
- Homilia podczas Mszy świętej Krzyżma w Wielki Czwartek *Bądźcie świętymi*.
- 13 IV**
- Przemówienie na zakończenie Drogi Krzyżowej w Wielki Piątek *Krzyżu Chrystusa, bądź pozdrowiony!*
- 14 IV**
- Homilia podczas liturgii Wigilii Paschalnej.
- 15 IV**
- Orędzie Wielkanocne „Urbi et Orbi” *Chrystus odkupił życie człowieka i otworzył je na nadzieję*.
- 26 IV**
- Przemówienie do biskupów słoweńskich przybyłych z wizytą „ad limina”.
 - Przemówienie podczas wizyty w Papieskiej Akademii Kościelnej *W służbie Kościołowi i Papieżowi*.
- 27 IV**
- Przemówienie do uczestników VII Sesji Plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych *Globalizacja i etyka*.

- 28 IV** – Przemówienie podczas audiencji do uczestników Międzynarodowego Kongresu Katolickich Szkół Europy *Zadania szkoły katolickiej dzisiaj*.
- Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Iraku.
- 29 IV** – Homilia podczas Mszy świętej beatyfikacyjnej *Wierni uczniowie Chrystusa*. Beatyfikowani: bp Emanuel González Garcia (1877-1940), kapłan, Hiszpan, założyciel Zgromadzenia Eucharystycznych Misjonarek z Nazaretu i ruchu wiernych świeckich Eucharystyczna Unia Wynagradzająca; Maria Anna Blondin (1809-1890), kanadyjska zakonnica, założycielka Zgromadzenia Sióstr św. Anny; Katarzyna Volpicelli (1839-1894), włoska zakonnica, założycielka Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca; Katarzyna Cittadini (1801-1857), włoska zakonnica, założycielka Zgromadzenia Sióstr Urszulanek od św. Hieronima z Somasca; Karol Emanuel Cecilio Rodriguez Santiago (1918-1963), wierny świecki, pierwszy błogosławiony z Portoryko.
- 30 IV** – Przesłanie do przełożonego generalnego Braci Szkół Chrześcijańskich z okazji 350. rocznicy urodzin ich założyciela św. Jana Chrzciciela de la Salle *Patron wychowawców, dzieci i młodzieży* (podpisane 26 IV 2001).

MAJ

- 2 V** – Przesłanie do tercjarzy zakonu minimitów – ruchu wiernych świeckich wywodzącego się od założyciela zakonu św. Franciszka z Padi.
- 3 V** – Przemówienie do wspólnoty Międzynarodowego Kolegium św. Bernarda.
- 4-9 V** – Podróż apostolska do Grecji, Syrii i na Maltę.
- 4-5 V** – Grecja
- 4 V** – Ateny: Przemówienie powitalne podczas spotkania z prezydentem Grecji *Europo, poznaj samą siebie!*
- Ateny: Przemówienie podczas spotkania z arcybiskupem Aten i całej Grecji Christodoulosem *Gorliwiej szukajmy jedności, której pragnie Chrystus*.
- Ateny: Przemówienie podczas spotkania z biskupami katolickimi Grecji *Działajcie zawsze razem*.
- Ateny: Wspólna Deklaracja Papieża i Christodoulosa, arcybiskupa Aten i całej Grecji.
- Ateny: Przemówienie podczas wizyty w katedrze katolickiej św. Dionizego *Bądźcie świadkami Chrystusa*.
- 5 V** – Ateny: Homilia podczas Mszy świętej w Pałacu Sportu *Wezwani do głoszenia Ewangelii aż po krańce ziemi*.
- 5-8 V** – Syria

- 5 V** – Damaszek: Przemówienie powitalne na lotnisku *Imię Boga jest wezwaniem do pokoju.*
- Damaszek: Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego w greckoprawosławnej katedrze Zaśnięcia Najświętszej Maryi Panny *Jedność trzeba budować na fundamencie pokory, nawrócenia i przebaczenia.*
- 6 V** – Damaszek: Homilia podczas Mszy świętej na stadionie Abbasydów *Budujcie społeczeństwo braterskie, sprawiedliwe i solidarne.*
- Damaszek: Rozważanie przed modlitwą „Regina caeli” *Pod opieką Maryi.*
- Damaszek: Przemówienie podczas spotkania z katolickimi Patriarchami i biskupami Syrii *Ukazujcie autentyczne oblicze Kościoła Chrystusa.*
- Damaszek: Przemówienie podczas spotkania z duchowieństwem i wiernymi świeckimi w syryjskoprawosławnej Katedrze św. Jerzego *Dzisiejszy świat potrzebuje przebudzenia.*
- Damaszek: Przemówienie podczas wizyty w meczecie Omajjadów *Wspólny dialog dla dobra ludzkiej rodziny.*
- 7 V** – Kunejtra: Modlitwa o pokój w Ziemi Świętej i na całym świecie.
- Damaszek: Przemówienie podczas spotkania z młodzieżą w katedrze melchickiej Zaśnięcia Matki Bożej *Wszystkim ukazujcie Jezusa.*
- 8 V** – Damaszek: Przemówienie pożegnalne na lotnisku *Pokój niech zawsze będzie z wami.*
- 8-9 V** – Malta
- 8 V** – Gudja: Przemówienie powitalne na lotnisku *Bądźcie wierni wspaniałemu dziedzictwu.*
- 9 V** – Valletta: Homilia podczas Mszy świętej beatyfikacyjnej *Idźcie za Chrystusem z niepodzielonym sercem.* Beatyfikowani: ks. Jerzy Preca (1880-1962); Ignacy Falzon (1813-1865), członek trzeciego zakonu franciszkańskiego, s. Maria Adeodata Pisani (1806-1855).
- 9 V** – Gudja: Przemówienie pożegnalne *Trwajcie w jedności z Piotrem i Kościołem powszechnym.*
- 11 V** – Przemówienie do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskich Dzieł Misyjnych *Rozbudzajcie w Kościele ducha misyjnego.*
- 12 V** – Przemówienie do uczestników kongresu poświęconego służbie zdrowia, zorganizowanego przez Konferencję Episkopatu Włoch.
- 13 V** – 20. rocznica zamachu na życie Ojca Świętego.
- 14 V** – Przemówienie podczas audiencji dla rady wykonawczej Międzynarodowej Unii Przełożonych Generalnych Zakonów Żeńskich.
- 15 V** – Przemówienie do biskupów bengalskich przybyłych z wizytą „ad limina”.
- 16 V** – Audiencja generalna po podróży *Pielgrzymka śladami św. Pawła.*
- 17 V** – Przemówienie do uczestników międzynarodowego spotkania na temat globalizacji.

- 18 V** – Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadorów reprezentujących: Estonię, Gambię, Gwineę, Mongolię, Nepal, RPA, Sri Lankę, Tunezję, Zambię.
- 19 V** – Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Meksyku.
– Przemówienie do uczestników kapituły generalnej Stowarzyszenia Misji Afrykańskich.
- 20 V** – Rozważanie przed modlitwą „Regina caeli” *Na nowo rozpocząć od Chrystusa*.
– Wizyta w rzymskiej parafii św. Edyty Stein.
- 21-24 V** – Nadzwyczajny Konsystorz Kardynałów.
- 21 V** – Przemówienie na rozpoczęcie obrad Nadzwyczajnego Konsystorza Kardynałów *Dla dobra Kościoła i świata*.
- 24 V** – Homilia podczas Mszy świętej na zakończenie Konsystorza *W naszym działaniu liczymy na pomoc Trójcy Świętej*.
– Przemówienie podczas braterskiej agapy *Trwajmy w jedności*.
- 27 V** – Wizyta w rzymskiej parafii św. Anieli Merici.
- 29 V** – Przemówienie do biskupów gwatemalskich przybyłych z wizytą „ad limina”.
- 31 V** – Przemówienie do wykładowców i studentów Papieskiego Instytutu Studiów nad Małżeństwem i Rodziną *Przyszłość ludzkości idzie poprzez rodzinę*.

CZERWIEC

- 1 VI** – Przemówienie do uczestników kapituły generalnej Papieskiego Instytutu Misji Zagranicznych (PIME).
– Audiencja dla Prymasa Kościoła Anglii arcybiskupa Canterbury George’a Leonarda Careya.
- 2 VI** – Przemówienie do księży studentów z Papieskiego Kolegium Filipińskiego.
- 3 VI** – Homilia podczas Mszy świętej z okazji 38. rocznicy śmierci bł. Jana XXIII *Świadek Bożej miłości*.
- 5 VI** – Orędzie na Światowy Dzień Misyjny 2001 r. *Kontemplacja Jezusa warunkiem skutecznego głoszenia Ewangelii* (podpisane 3 VI 2001).
– Przemówienie do biskupów z Gabonu przybyłych z wizytą „ad limina”.
- 6 VI** – Przesłanie skierowane na ręce delegata Sekretarza Generalnego ONZ do spraw dzieci w konfliktach zbrojnych Olara Otunnu.
- 7 VI** – Przemówienie do uczestników kapituły generalnej Trzeciego Zakonu Regularnego św. Franciszka.
- 9 VI** – Przemówienie do biskupów z Republiki Konga przybyłych z wizytą „ad limina”.
- 10 VI** – Homilia podczas Mszy świętej kanonizacyjnej *W ich życiu odzwierciedla się blask chwały Bożej*. Kanonizowani: Alojzy Scrosoppi

- (1804-1884), kapłan, Włoch; Augustyn Rosceli (1818-1902), kapłan, założyciel Zgromadzenia Sióstr Niepokalanej; Bernard z Corleone (1605-1667), kapucyn; Teresa Eustochio Verzeri (1801-1852), współzałożycielka i przełożona Zgromadzenia Córek Najświętszego Serca Jezusa; Rafka (1832-1914), libańska zakonnica.
- 16 VI** – Przemówienie do biskupów Beninu przybyłych z wizytą „ad limina”.
- 18 VI** – Przemówienie do uczestników Międzynarodowego Kongresu Katolickich Położników i Ginekologów *Całym sercem służcie ludzkiemu życiu*.
- 19 VI** – Orędzie na XXII Światowy Dzień Turystyki *Turystyka w służbie pokoju i dialogu między cywilizacjami* (podpisane 9 VI 2001).
- 21 VI** – Przesłanie papieskie do sekretarza generalnego ONZ Kofiego Annana *Wobec epidemii HIV/AIDS*.
- 23-27 VI** – Podróż apostolska na Ukrainę.
- 23 VI** – Kijów: Przemówienie powitalne na lotnisku *Jesteśmy powołani, aby świadczyć o Chrystusie razem*.
- Kijów: Przemówienie podczas spotkania z intelektualistami i przedstawicielami ukraińskich elit *Trzeba obalić mury i przewyciężyć nieufność*.
- 24 VI** – Kijów: Homilia podczas Mszy świętej *Na pierwszym miejscu stawiajcie wartości duchowe*.
- Kijów: Przemówienie podczas spotkania z biskupami katolickimi Ukrainy *Budujcie jedność w różnorodności*.
- Kijów: Przemówienie podczas spotkania z przedstawicielami Wschukraińskiej Rady Kościołów i Organizacji Religijnych *Razem dawajcie świadectwo o prymacie Boga*.
- 25 VI** – Kijów: Homilia podczas Eucharystii sprawowanej w obrządku ukraińsko-bizantyjskim *Chrystus pragnie jedności wszystkich chrześcijan*.
- 26 VI** – Lwów: Homilia podczas Mszy świętej beatyfikacyjnej *Przyjmijcie duchowe przesłanie waszych błogostawionych*. Beatyfikowani: abp Józef Bilczewski (1860-1923); ks. Zygmunt Gorazdowski (1845-1920), założyciel Zgromadzenia Sióstr św. Józefa.
- Lwów: Przemówienie podczas spotkania z młodzieżą *Wybierajcie wąską drogę Bożych przykazań*.
- 27 VI** – Lwów: Homilia podczas Eucharystii beatyfikacyjnej *Niech świętość będzie celem waszych dążeń*. Beatyfikowani: 27 męczenników z okresu reżimu komunistycznego i hitlerowskiego; Jozafata Michalina Hordaszewska (1869-1919), założycielka Zgromadzenia Służebnic Niepokalanej Panny Maryi.
- Lwów: Przemówienie pożegnalne na lotnisku *W jedności i zgodzie*.
- 27 VI** – Przesłanie do uczestników sesji specjalnej zgromadzenia Ogólnego ONZ, poświęconej epidemii HIV/AIDS.

- Przesłanie do uczestników Międzynarodowego Kongresu Teologiczno-Pastoralnego Ruchów Kościelnych na temat Nowej Ewangelizacji.
- 29 VI** – Homilia podczas Mszy świętej i nałożenie paliuszy 36 metropolitom mianowanym w ciągu minionego roku (między innymi arcybiskupowi Białegostoku Wojciechowi Ziembie) *Wiarę zachować i przekazać innym.*

LIPIEC

- 1 VII** – Przemówienie podczas audiencji do przedstawicieli Instytutu Dziedzictwa Narodowego *Z poezji Norwida emanuje światło.*
- List z okazji 140. rocznicy powstania dziennika „L'Osservatore Romano” *W służbie Ewangelii i Stolicy Apostolskiej.*
- 2 VII** – Przesłanie do uczestników konferencji Papieskiej Akademii „Pro Vita” *Poszukujcie zawsze dobra człowieka* (podpisane 1 VII 2001).
- 4 VII** – Audiencja generalna po powrocie z Ukrainy *Zachowuję w pamięci i w sercu obrazy z tej podróży.*
- 5 VII** – Audiencja dla 150 biskupów z 23 krajów świata.
- 6 VII** – Przemówienie podczas audiencji dla Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu *Budujcie w rodzinach Królestwo Bożej Miłości.*
- Przemówienie do biskupów kubańskich przybyłych z wizytą „ad limina”.
- Audiencja dla uczestniczek kapituły generalnej Zgromadzenia Sióstr Szkolnych Trzeciego Zakonu Regularnego św. Franciszka z Asyżu.
- Przesłanie do uczestniczek kapituły generalnej Zgromadzenia Sióstr Adoraterek Najświętszego Sakramentu.
- 23 VII** – Przemówienie do prezydenta USA George’a Busha *Przyszłość ludzkości zależy od wyboru wartości etycznych.*
- 24 VII** – Przesłanie do uczestniczek kapituły generalnej Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Szpitalnych Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny.
- 25 VII** – List apostolski na 1000-lecie chrztu Węgier.
- Przesłanie z okazji otwarcia Międzydiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Pińsku *Dom przyszłych kapłanów.*
- 31 VII** – Orędzie na XVII Światowy Dzień Młodzieży *Wy jesteście solą ziemi, wy jesteście światłem świata* (podpisane 25 VII 2001).

SIERPIEŃ

- 13 VIII** – Przesłanie z okazji obchodów na Jasnej Górze dziesiątej rocznicy VI Światowego Dnia Młodzieży *Wpatrujcie się w oczy Maryi.*

- Orędzie na X Światowy Dzień Chorego *Aby mieli życie i mieli je w obfitości* (podpisane 6 VIII 2001).
- 23 VIII** – Przyznanie Ojcu Świętemu Międzynarodowej Nagrody Pokojowej „Perdonanza” nadanej po raz pierwszy z okazji uroczystości ku czci papieża św. Celestyna V.
- 28 VIII** – Przesłanie do uczestników XV Światowego Dnia Modlitwy o Pokój *Wszyscy musimy wybrać drogę pokoju.*
- 30 VIII** – Przemówienie do rektorów wyższych uczelni w Polsce *Uniwersytet miejscem zdobywania wiedzy i kształtowania sumienia.*
- Przemówienie do osób obecnych na premierze filmu „Quo vadis” *Dokąd idziesz człowieku?*
- Przesłanie z okazji 40-lecia dzieła pomocy Niemieckiej Konferencji Episkopatu Kościołom Ameryki Łacińskiej *O kościelną solidarność na całym świecie.*

WRZESIEŃ

- 3 IX** – Przemówienie podczas audiencji do współpracowników stowarzyszenia MISSIO z Akwizgranu *Więcej szczęścia jest w dawaniu aniżeli w braniu.*
- Przemówienie do uczestników katolicko-prawosławnego sympozjum ekumenicznego w Reggio Calabria.
- 6 IX** – Przemówienie do biskupów urugwajskich przybyłych z wizytą „ad limina”.
- Przemówienie do uczestników międzynarodowego kongresu Konfederacji Kanoników Regularnych św. Augustyna.
- 7 IX** – Przemówienie do uczestników kapituły generalnej Zakonu Świętego Augustyna.
- Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Irlandii.
- 8 IX** – Orędzie na XXXIX Światowy Dzień Modlitw o Powołania *Powołanie do Świętości.*
- Przemówienie do uczestników kapituły generalnej benedyktynów sylwestrynow.
- 13 IX** – Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Stanów Zjednoczonych Ameryki.
- Przemówienie do ambasadora Stanów Zjednoczonych Ameryki *Trzeba służyć ideałom solidarności, sprawiedliwości i pokoju.*
- 14 IX** – Przesłanie do uczestników międzynarodowej konferencji nt. „Praca jako klucz do kwestii społecznej” *Należy wprowadzić w życie nowe formy solidarności.*
- Przemówienie do biskupów haitańskich przybyłych z wizytą „ad limina”.

- Przemówienie do uczestników kapituły generalnej Misjonarzy Krwi Chrystusa.
- 15 IX** – List papieski z okazji II Międzynarodowego Kongresu Teologii Fundamentalnej.
- Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Armenii.
- Przemówienie do ambasadora Armenii *Umacniać sprawiedliwy pokój*.
- Przemówienie do uczestników kapituły generalnej Zgromadzenia Sióstr św. Pawła z Chartres.
- 16 IX** – Wizyta w diecezji Frosinone-Verdi-Ferentino.
- Homilia podczas Mszy świętej dla mieszkańców diecezji *Bądźcie „solą ziemi” i „światłem świata”*.
- 17 IX** – Złożenie listów uwierzytelniających przez ambasadora Kazachstanu.
- Przemówienie do ambasadora Kazachstanu *Pluralizm szansą i wyzwaniem*.
- 18 IX** – Przesłanie do uczestników kongresu poświęconego dziełu i postaci św. Maksymiliana Marii Kolbego *Wierny Bogu i człowiekowi w prawdzie i świętości*.
- 21 IX** – Przesłanie do osób konsekrowanych *Na nowo rozpoczynać od Chrystusa*.
- Przemówienie do biskupów Nikaragui przybyłych z wizytą „ad limina”.
- 22-27 IX** – Podróż apostolska do Kazachstanu i Armenii.
- 22-25 IX** – Kazachstan
- 22 IX** – Astana: Przemówienie powitalne *Miłość i sprawiedliwość początkiem człowieczeństwa*.
- 23 IX** – Astana: Homilia podczas Mszy świętej *Oddajcie swoje talenty w służbę dobra wspólnego*.
- Astana: Spotkanie z biskupami w nuncjaturze apostolskiej *Podjmujcie z odwagą pracę misyjną*.
- Astana: Spotkanie z prezydentem Kazachstanu *Modlę się za wasz kraj*.
- Astana: Spotkanie z młodzieżą w siedzibie Uniwersytetu Eurazjatyckiego *Jesteście powołani, aby być twórcami lepszego świata*.
- 24 IX** – Astana: Homilia podczas Mszy świętej *Waszym drogowskazem przykazanie miłości*.
- Astana: Przemówienie do przedstawicieli świata kultury, sztuki i nauki *Nienawiść, fanatyzm i terroryzm znieważają imię Boga*.
- 25 IX** – Astana: Przemówienie pożegnalne na lotnisku *Patrzcie ufnie w przyszłość*.
- 25-27 IX** – Armenia
- 25 IX** – Erewan: Przemówienie powitalne *Wierność Ewangelii Chrystusa oparciem dla waszego narodu*.

- 25 IX** – Eczmiadzyn: Przemówienie podczas wizyty w katedrze Ormiańskiego Kościoła Apostolskiego *Wielbimy Boga za światło Ewangelii*.
- 26 IX** – Erewan: Modlitwa przy pomniku ofiar masakry Ormian *Sędzio żywych i umarłych zmiłuj się nad nami!*
– Erewan: Spotkanie ekumeniczne w katedrze św. Grzegorza Oświeciciela *Nigdy więcej chrześcijanie przeciw chrześcijanom*.
- 27 IX** – Eczmiadzyn: Homilia podczas Eucharystii w obrzędzie łacińskim „*Armenia semper fidelis!*” – 1700 lat chrześcijaństwa.
– Eczmiadzyn: Wspólna Deklaracja Papieża Jana Pawła II i Katolikos Karekina II.
– Erewan: Przemówienie pożegnalne *Idźcie ku pokojowi*.
- 28 IX** – Przesłanie do uczestników sesji plenarnej Konferencji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.
– Przesłanie do uczestników sesji plenarnej Kongregacji ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego.
- 30 IX-27 X** – X Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów.
- 30 IX** – Homilia podczas Mszy świętej na rozpoczęcie Synodu *Na słowo Chrystusa „zarzucamy sieci”*.

PAŹDZIERNIK

- 1 X** – Obrady X Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów.
- 3 X** – Audiencja generalna po podróży do Kazachstanu i Armenii *Wdzięczność i nadzieja*.
- 4 X** – Orędzie na Wielki Post 2002 r. *Darmo otrzymaliście, darmo dawajcie*.
– Przesłanie do uczestników VI Krajowego Zjazdu Włoskich Katolickich Nauczycieli Akademickich *Waszym zadaniem jest służba prawdzie*.
- 7 X** – Homilia podczas Mszy świętej beatyfikacyjnej *Swoim przykładem wzywają nas do świętości*. Beatyfikowani: Ignacy Maloyan (1869-1915), biskup, męczennik Kościoła ormiańskiego; Mikołaj Gross (1898-1945), ojciec siedmiorga dzieci, działacz związkowy i dziennikarz, męczennik Kościoła niemieckiego; włoscy księża Alfons Maria Fusco (1839- 1910) i Tomasz Maria Fusco (1831-1891), wyznawcy wiary i założyciele zgromadzeń zakonnych posługujących najuboższym; siostry zakonne Maria Emilia Tavernier Gamelin (1800-1815) kanadyjka, Eugenia Picco (1867-1927) Włoszka, Maria Euty-mia Üffing (1914-1955) Niemka, swe życie poświęciły ubogim.
- 12 X** – Przesłanie do uczestników kapituły generalnej Zakonu Sług Maryi.

Maria FILIPIAK
Cezary RITTER

JAN PAWEŁ II NA TEMAT EUROPY
Bibliografia adnotowana wypowiedzi: 1995-2001
(Wybór)

Bibliografia poniższa, obejmująca najważniejsze wypowiedzi Jana Pawła II na temat Europy w latach 1995-2001, jest kontynuacją bibliografii adnotowanej obejmującej lata 1978-1994, opublikowanej w: „Ethos” 7(1994) nr 4(28), s. 321-338 (*Jana Pawła II wizja Europy*).

Krótkie adnotacje do poszczególnych pozycji bibliograficznych mają zorientować Czytelnika w bogactwie poruszanych przez Papieża tematów, a także pomóc w dotarciu do interesujących go zagadnień. W nawiasach kwadratowych, znajdujących się w poszczególnych notach, podany został numer fragmentu przemówienia lub homilii, w którym poruszana jest określona tematyka. Brak takiego numeru oznacza, iż dany tekst nie posiada wewnętrznej numeracji.

Wykaz skrótów

IGP – *Insegnamenti di Giovanni Paolo II* [Città del Vaticano]

XVIII (1995) t. 1, ss. 2054 XX (1997) t. 1, ss. 1799

XVIII (1995) t. 2, ss. 1589 XX (1997) t. 2, ss. 1230

XIX (1996) t. 1, ss. 1798 XXI (1998) t. 1, ss. 1669

XIX (1996) t. 2, ss. 1206 XXI (1998) t. 2, ss. 1483.

ORpol. – „L'Osservatore Romano” wyd. polskie 1(1980)-

1995

1. *Przestanie [...] z okazji 50. rocznicy zakończenia w Europie drugiej wojny światowej* (21 IV), ORpol. 16(1995) nr 7, s. 4-11; toż: *Messaggio in occasione del 50° anniversario della fine in Europa della seconda guerra mondiale*, IGP XVIII, 1, s. 1236-1250.

II wojna światowa miała dla Europy tragiczne konsekwencje, które przewyższają się dopiero współcześnie [1-3]. Była przejawem „kultury śmierci” [4], której symbolem stał się Oświęcim [5]. Jej źródłem były kult przemocy i nienawiści oraz mit nadczołowieka, kształtujące systemy totalitarne i „kulturę wojny” [6]. Dążenie niektórych mężów stanu do stworzenia unii narodów Europy po zakończeniu wojny było obroną wspólnego dobra ludzkości [7]. Wojna, przemoc, fałszywa propaganda nie mogą być źródłem sprawiedliwości [8-10]. Wojna jednak nie zanikła w Europie ani w świecie, mechanizmy przeciwdziałania jej są wciąż niewystarczające [11-14]. Potrzeba odnowy serc, której nadzieją jest młodzież [15-16].

2. *Budujcie Europę nadziei, wierną własnym korzeniom* (Przemówienie do młodzieży, Loreto, 9 IX), ORpol. 16(1995) nr 11-12, s. 34-36; toż: *Uniti nella Casa di Maria per deporrere un nuovo seme di speranza nella travagliata Europa dei nostri giorni*, IGP XVIII, 2, s. 338-343.

Ewangelia jest glebą, na której winna wyrastać przyszłość Europy, wciąż naznaczonej – obecnie zwłaszcza na Bałkanach – cierpieniem ludzi [1-2]. Młodzi są powołani do budowania Europy w duchu „składania siebie w darze i przyjmowania daru bliźniego” [3]. Hasło spotkania: Europa i nadzieja, jest wielkim wyzwaniem dla młodych [4]. Maryja jest znakiem niezawodnej nadziei i pociechy dla młodzieży Europy [5].

1996

3. *Wiara chrześcijańska duszą Europy* (Homilia podczas Mszy świętej, Paderborn, 22 VI), ORpol. 17(1996) nr 9, s. 9-11; toż: *Da Paderborn un grido alla Chiesa in Germania: „Non fatevi gettare nello scoraggiamento! Siate uniti nella speranza”*, IGP XIX, 1, s. 1552-1560.

Doświadczenie trwogi było udziałem Kościoła w Niemczech i w Europie podczas II wojny światowej [1]. Długa historia wiary w Niemczech oraz martyrologium XX wieku wzywają do przewyższenia lęku przed przyszłością [2-3]. Rodziny chrześcijańskie i cały Lud Boży winny dawać świadectwo Dobrej Nowinie [4-5]. Kościół nie może być „społecznością zamkniętą” [6] w świecie coraz intensywniejszych kontaktów między narodami i państwami [7]. „Bez wiary chrześcijańskiej Europie zabraknie duszy” [8].

4. *II Synod Biskupów poświęcony Europie* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, Berlin, 23 VI), ORpol. 17(1996) nr 9, s. 26; toż: *L’annuncio della convocazione della II assemblea straordinaria del Sinodo per l’Europa*, IGP XIX, 1, s. 1599-1602.

Historia Berlina nakazuje zdecydowanie opowiadać się po stronie „wolności, solidarności i godności człowieka” [1]. Konsekwencje upadku Muru berlińskiego

wymagają refleksji ze strony Kościoła, dlatego Papież ogłasza tu zwołanie II Synodu Biskupów poświęconego Europie [2] i powierza go wszystkim świętym i błogosławionym Starego Kontynentu [3].

5. *Człowiek jest powołany do wolności* (Ceremonia pożegnalna przed Bramą Brandenburską, Berlin, 23 VI), ORpol. 17(1996) nr 9, s. 29-31; toż: *L'uomo è chiamato alla libertà. Annuncio a tutti voi che mi ascoltate: la pienezza e la compiutezza di questa libertà ha un nome: Gesù Cristo*, IGP XIX, 1, s. 1610-1616.

Brama Brandenburska, „okupowana” przez dwa totalitaryzmy, stała się symbolem tęsknoty za wolnością i niepodzieloną Europą [2-3]. Człowiek jest powołany do wolności w prawdzie [4], w solidarności z innymi [5] i w odpowiedzialności [6]. Trzeba budować „kulturę wolności”, której podstawą jest miłość. Chrystus jest gwarantem wolności dla Berlina, Niemiec i Europy [7].

6. *Śladami chrześcijaństwa Europy* (Audiencja generalna, 25 IX), ORpol. 17(1996) nr 11-12, s. 17-18; toż: *Una particolare gratitudine va ai cattolici francesi per la chiara testimonianza della loro fede e della loro comunione con il successore di Pietro*, IGP XIX, 2, s. 458-467.

Niedawna pielgrzymka do Francji – poprzez rocznice dzieła misyjnego św. Marcina i chrztu króla Chlodwiga – ściśle wiąże się z dziejami chrześcijaństwa w Europie Zachodniej [2].

7. *W duchu nowej ewangelizacji* (Przesłanie z okazji IX Sympozjum Biskupów Europejskich, 22 X), ORpol. 18(1997) nr 1, s. 20; toż: *Possa l'Europa riscoprire la dimensione comunitaria e pubblica della fede*, IGP XIX, 2, s. 576-578.

Celem sympozjów biskupów europejskich jest zrozumienie złożonej sytuacji Europy i skuteczne głoszenie Ewangelii [1]. Religia nie może być zepchnięta na margines społeczeństwa, posiada wymiar wspólnotowy i publiczny [2]. Konieczna jest mobilizacja, aby przezwyciężyć rozdźwięk między Ewangelią i kulturą [3].

1997

8. *Budujmy Europę wierni orędziu Chrystusa* (Przemówienie do grupy chrześcijańskich deputowanych do Parlamentu Europejskiego, 6 III), ORpol. 18(1997) nr 6, s. 32-33; toż: „*Se l'Europa si costruisce escludendo la dimensione trascendente della persona, essa perde una gran parte del suo fondamento*”, IGP XX, 1, s. 391-394.

Podpisane czterdzieści lat temu traktaty rzymskie dały podwaliny nowej Europie [1]. Twórców wizji nowej Europy ożywiała wiara chrześcijańska [2]. Ich celem nie była potęga polityczna, ale pokój oparty na dialogu i wzajemnym szacunku [3]. Podobnej inspiracji potrzebuje dziś Unia Europejska [4]. Jest to wyzwanie dla

polityków chrześcijańskich, którzy miłość bliźniego winni przekładać na konkretne formy służby najbardziej potrzebującym i bezbronnym [5]. „Europejskie społeczeństwo przyszłości” winno obejmować każdy kraj i każdego człowieka [6].

9. *Chrystus Rzecznikiem naszego pojednania* (Msza św. na stadionie Koevo, Sarajewo, 13 IV), ORpol. 18(1997) nr 6, s. 12-14; toż: „*Popolo di Sarajevo e di tutta la Bosnia ed Erzegovina, io vengo oggi a dirti: Tu hai un avvocato presso Dio. Il suo nome è: Gesù Cristo giusto*”, IGP XX, 1, s. 675-680.

Sarajewo stało się symbolem XX stulecia [3]. Współczesne cierpienia Sarajewa, Bośni i Hercegowiny znajdują w Chrystusie Rzecznika u Boga. Cała Europa musi mieć świadomość odpowiedzialności za tragedie, które w minionym stuleciu dotknęły Bałkany [4].

10. *Orędzie [...] do uczestników kongresu [poświęconego powołaniom kapłańskim i zakonnym w Europie]* (29 IV), ORpol. 18(1997) nr 8-9, s. 34-36; toż: *La pastorale vocazionale, problema vitale per il futuro della fede e per il progresso spirituale dei popoli europei*, IGP XX, 1, s. 851-855.

Nowe powołania kapłańskie i zakonne są potrzebne dla „postępu duchowego narodów europejskich” [1]. Kongres, który ma na celu ich pobudzenie, jest aktem wiary i miłości do Ludu Bożego starego kontynentu [3].

11. *Tylko z Chrystusem można zbudować nowy dom dla Europy* (Homilia podczas Mszy świętej z okazji 1000-lecia śmierci św. Wojciecha, Gniezno, 3 VI), ORpol. 18(1997) nr 7, s. 27-29; toż: *Solo con Cristo si può costruire la nuova casa d'Europa*, IGP XX, 1, s. 1370-1378.

Zesłanie Ducha Świętego jest początkiem ewangelizacji narodów [1]. Pod koniec pierwszego millennium Ewangelia dotarła do narodów słowiańskich, które mają obecnie prawo do współkształtowania oblicza Europy [2]. Należy się wdzięczność Bogu za dar odzyskanej wolności tych narodów [3]. Koniec dawnych podziałów politycznych stawia nowe zadania; nie będzie jedności Europy bez wspólnoty ducha, poszanowania życia i godności każdego człowieka [4]. Prawo chrześcijańskiego życia, jakiego przykład dał św. Wojciech, tworzyło fundamenty Europy [5], która dziś potrzebuje nowej ewangelizacji [6].

12. *Św. Wojciech symbolem duchowej jedności Europy* (Orędzie do prezydentów siedmiu państw europejskich, 3 VI), ORpol. 18(1997) nr 7, s. 30; toż: *Impegnatevi a non lasciare nessuna Nazione fuori dall'Europa che state costruendo*, IGP XX, 1, s. 1381-1383.

Św. Wojciech i jego nieprzemijające świadectwo to symbol duchowej jedności Europy. Przed politykami stoi zadanie tworzenia takich struktur europejskich, które

nie będą dyskryminowały żadnego narodu i będą szanowały godność każdego człowieka.

13. *Odpowiedzialność pasterzy za Kościół* (Orędzie do Konferencji Episkopatu Polski, 8 VI), ORpol. 18(1997) nr 7, s. 59-60; toż: *L'uomo deve trovare spazio nella Chiesa per difendersi dal cattivo uso della propria libertà*, IGP XX, 1, s. 1459-1464.

Wspólnota Kościoła jest owocem miłości i ofiary, troski o wspólne dobro; prawne regulacje jej funkcjonowania trzeba „dopełniać nakazem serca”. Troska biskupów rozciąga się na wszystkich, którzy przekazują Ewangelię [1]. Społeczeństwo polskie wymaga nowej gruntownej ewangelizacji. Katolicy świeccy muszą podjąć właściwą im odpowiedzialność w Kościele, zwłaszcza winni „rozwijać myśl polityczną, życie gospodarcze i kulturę, zgodnie z zasadami Ewangelii”. Potrzebne są nowe metody dialogu z młodzieżą [2]. Po latach izolacji Kościół w Polsce może wnieść do Europy przywiązanie do wiary i obyczaju chrześcijańskiego [3].

1998

14. *Patronowie Europy* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 15 II), ORpol. 19(1998) nr 4, s. 45-46; toż: *La sfida europea nello storico passaggio dal secondo al terzo millennio*, IGP XXI, 1, s. 368-369.

Cyryl i Metody dali świadectwo jedności wschodniego i zachodniego chrześcijaństwa [1]. Dziś trzeba budować Europę świadomą swej przeszłości i kultury [2].

15. *W poszukiwaniu jedności chrześcijan w Europie* (Przemówienie do Wspólnego Komitetu Rady Konferencji Episkopatów Europy i Konferencji Kościołów Europy, 20 II), ORpol. 19(1998) nr 5-6, s. 44-45.

Spotkania ekumeniczne są praktykowane w wielu krajach Europy [1], czemu impuls dało Vaticanum II [2]. Ekumenizm służy sprawie zbliżenia między Wschodem i Zachodem Europy [3-4], która stoi dziś przed wyzwaniem integracji grup społecznych o różnych tradycjach religijnych [5].

16. *Wiara jest odpowiedzią na potrzeby ludzkiego ducha* (Przemówienie podczas spotkania z uczestnikami Kongresu Duszpasterzy Akademickich Europy, 1 V), ORpol. 19(1998) nr 11, s. 45-46 toż: „*Senza un riferimento condiviso ai valori oggettivi anche la convergenza culturale sulla dignità della persona e sul valore della vita rischia di rimanere irrilevante*”, IGP XXI, 1, s. 835-839.

Dominująca w Europie cywilizacja łączy bogactwo zasobów materialnych i technicznych z ubóstwem celów [2]. Zadaniem duszpasterstwa jest kształtowanie „nowego układu współrzędnych” zakorzenionych w obiektywnych wartościach i osta-

tecznie w Ewangelii [3]. Wobec kryzysu nowożytności duszpasterstwo winno być ośrodkiem kultury chrześcijańskiej [4], prowadząc dialog z różnymi środowiskami uniwersyteckimi [5].

1999

17. *Chrystus – źródło nowej kultury dla Europy* (Przemówienie do uczestników przedsynodalnego sympozjum poświęconego Europie, 14 I), ORpol. 20(1999) nr 3, s. 20-21.

Od dwóch tysięcy lat narody Europy są „naznaczone znamieniem Ewangelii” [2]. Przemiany XX wieku naruszyły kulturowy fundament Europy. Spotkanie wiary i kultury jest warunkiem poszukiwania i odkrywania prawdy [3], co jest szczególnie ważne teraz, gdy otworzyły się granice państw [4]. Wiara, będąc osobistym doświadczeniem człowieka, nie może jednak być traktowana wyłącznie jako zjawisko prywatne [5].

18. *Patronowie Europy* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 14 II), ORpol. 20(1999) nr 4, s. 50-51.

Święci Cyryl i Metody są, obok św. Benedykta, patronami Europy. Dzięki ich posłudze narody słowiańskie mogły wnieść swój wkład w duchowy rozwój Kościoła i ludzkości. W kontekście procesu ekonomicznego i politycznego jednoczenia kontynentu potrzebny jest na nowo „dar Ewangelii” [1]. Wezwanie do nawrócenia i pojednania jest bardzo potrzebne współczesnemu społeczeństwu [2].

19. *Przesłanie Jana Pawła II z okazji 50-lecia powstania Rady Europy* (5 V), ORpol. 20(1999) nr 7, s. 5-6.

Rada Europy, będąc najstarszą z instytucji europejskich, tworzyła podwaliny nowej jedności kontynentu opartej na wartościach duchowych i moralnych. Przyjęcie przez nią Europejskiej Konwencji Praw Człowieka stanowi precedens: poszanowanie praw człowieka jest ważniejsze niż suwerenność państw. Dziś Europa musi na nowo odkryć wartości, które ukształtowały jej tożsamość; ich osią jest „wyjątkowa i niezbywalna godność człowieka”. Wydarzenia 1989 roku otworzyły nową perspektywę integracji kontynentu. Rada Europy winna tworzyć nową kulturę polityczną tam, gdzie obecnie trwają jeszcze tragiczne konflikty.

20. *Razem tworzyć wspólne dobro Ojczyzny* (Przemówienie w Parlamencie RP, 11 VI), ORpol. 20(1999) nr 8, s. 52-55.

Obecny „kształt polskich przemian” jest owocem modlitwy i postawy ludzi sprzed dwudziestu lat [1]. Podstawą reform w państwie musi być respekt dla praw człowieka [2]. Historyczne doświadczenie Polski i dziedzictwo „Solidarności” winno

w większym stopniu oddziaływać na pojmowanie polityki jako służby dobru wspólnemu [3-4]. Rodzina, życie ludzkie i wychowanie młodych winny być przedmiotem szczególnej troski [5]. Proces jednoczenia Europy obok aspektu politycznego i gospodarczego posiada aspekt moralno-kulturowy [6]. Stolica Apostolska wspiera integrację Polski z Unią Europejską [7]. Wolność „dana” i „zadana” Polakom znajdzie swe spełnienie w służbie ojczyźnie [8].

21. *Idźcie śladami waszego rodaka, aby szerzyć Ewangelię nadziei i miłości* (Homilia podczas Mszy świętej beatyfikacyjnej, Maribor (Słowenia) 19 IX), ORpol. 20(1999) nr 11, s. 5-6.

Nowy błogosławiony, bp Antoni Marcin Slomšek, dał się poznać jako Samarytanin narodu słoweńskiego. Należał do prekursorów ekumenizmu w Europie Środkowej [2], wiele uwagi poświęcał kulturze [3]. Żywiąc głęboką miłość do ojczyzny, daleki był od nacjonalizmu, szukał współistnienia i współpracy z innymi narodami [4]. Naśladując go, Słoweńcy są powołani, aby być budowniczymi pokoju w Europie [5]. Zbliżający się Synod Biskupów powinien ukazać misję Europy bogatej tradycją Zachodu i Wschodu [6].

22. *List apostolski „motu proprio” ogłaszający św. Brygidę Szwedzką, św. Katarzynę ze Sieny i św. Teresę Benedyktę od Krzyża współpatronkami Europy* (1 X), ORpol. 20(1999) nr 12, s. 12-16.

W dziejach Europy chrześcijaństwo stanowi kluczowy element [1]. Do grona patronów Europy dołączone zostały trzy kobiety żyjące w ważnych okresach drugiego tysiąclecia, w których zrealizowała się ich świętość [2-3]. Św. Brygida osiągnęła ją najpierw przez życie rodzinne, później jako mistyczka [4-5]. Mistyczką i Doktorem Kościoła jest św. Katarzyna ze Sieny, działająca na rzecz świętości i jedności Kościoła oraz sprawiedliwości społecznej [6-7]. Życie Edyty Stein – św. Teresy Benedykty od Krzyża – było pielgrzymowaniem ku prawdzie, której szukała ona w filozofii, a którą odnalazła w wierze w Chrystusa. Przyjęcie chrześcijaństwa pozwoliło jej pełniej odkryć żydowskie korzenie. Jej męczeństwo ma znamiona utożsamienia się z krzyżem Chrystusa i cierpieniami narodu żydowskiego [8-9]. Świętość jest największym dziedzictwem Europy, która potrzebuje dziś etyki jedności opartej na powszechnym prawie moralnym [10].

23. *Chrystus prawdziwą nadzieją człowieka i historii* (Homilia na rozpoczęcie Synodu poświęconego Europie, 1 X), ORpol. 20(1999) nr 12, s. 22-23.

Chrystus towarzyszy człowiekowi w każdym pokoleniu [2]. To on był krzyżowany w obozach i łagrach, podczas wojen, wszędzie, gdzie w Europie poniżany był człowiek. Zna także pokusy Europy współczesnej: egoizm bogatych [3]. Nowe patronki Europy świadczą o mocy Chrystusa zmartwychwstałego i stanowią inspirację do odnowy moralnej na kontynencie [4-5]. Synod jest czasem słuchania, co Duch Święty mówi do Kościołów w Europie [6].

24. *Przyjmijcie Chrystusa do swojego życia* (Homilia na zakończenie Synodu poświęconego Europie, 23 X), ORpol. 20(1999) nr 12, s. 48-49.

Synody kontynentalne były przygotowaniem do Wielkiego Jubileuszu [1]. Obraz spotkania w Emaus towarzyszył obradom Synodu poświęconego Europie [2]. Chrystus jest źródłem nadziei dla tych, którzy ulegli wpływom relatywizmu i materializmu [3]. Synod sformułował konkretne wskazania, aby orędzie Chrystusa było lepiej widoczne. Święci patronowie Europy są dowodem spełnienia się obietnic Chrystusa [4]. Chrześcijaństwo było w Europie głównym czynnikiem jedności ludów, trzeba tę jego funkcję dziś odkryć na nowo [5]. Maryja wskazuje Europejczykom Chrystusa jako Drogę, którą należy podążać [6].

2000

25. *List Papieża z okazji zaliczenia Krakowa w poczet Miast Kultury Europejskiej* (5 I), ORpol. 21(2000) nr 3, s. 54.

Kraków, pozostając zawsze w jedności z Kościołem powszechnym, jednocześnie tworzył „własną historyczną osobowość”. Europejskość Krakowa ma źródło w chrześcijańskich inspiracjach, którymi kierowały się pokolenia jego mieszkańców. Również w przyszłości winien pozostać miastem, w którym każdy Europejczyk może czuć się „u siebie”.

26. *Służyć dobru wspólnemu* (Przemówienie do przewodniczących parlamentów Unii Europejskiej, 23 IX), ORpol. 22(2001) nr 1, s. 44-45.

Kolejni papieże popierali proces zbliżenia i współpracy narodów Europy [1]. Interesy poszczególnych krajów i samej Europy są zbieżne. Unia Europejska, która rozszerza się o nowe kraje, winna wypracować proste i sprawne mechanizmy służące demokracji i dobru wspólnemu [2]. Ewentualna konstytucja Unii winna uwzględniać dobro poszczególnych narodów, służy temu zasada pomocniczości [3]. Ochrona praw człowieka należy do dobra wspólnego Unii. Prawa te ukształtowały się pod wpływem idei osoby i wolności, co było możliwe dzięki chrześcijaństwu [4]. Czerpiąc z tego dziedzictwa, Europa może być spokojna o swą przyszłość [5].

27. *Z odwagą i wiernością głosmy Chrystusa* (Przesłanie do Plenarnego Zgromadzenia Rady Europejskich Konferencji Episkopatów, 16 X), ORpol. 22(2001) nr 1, s. 45-46.

Bogate dziedzictwo chrześcijaństwa trzeba przekazywać nowym pokoleniom [1]. Służy temu wymiana darów między Kościołami lokalnymi w Europie [2-3]. Kościół winien stawać się „duszą” tworzącej się „unii” narodów Europy, która nie może się ograniczać do wymiany rynkowej [4]. Struktury i instytucje europejskie winny służyć obronie godności człowieka w każdej fazie i w każdych warunkach jego życia [5] oraz

pokojowi [6]. Dzieje ewangelizacji pokazują, że Europa nie może zamykać się w sobie, ignorując resztę świata [7].

28. *Wartości religijne i moralne wspólnym dziedzictwem* (Przemówienie do uczestników Konferencji Ministrów Rady Europy, 3 XI), ORpol. 22(2001) nr 1, s. 47.

Po II wojnie światowej ochrona praw człowieka stała się pryncypium wizji politycznej Rady Europy, czego wyrazem jest Europejska Konwencja Praw Człowieka [2] oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka. Wizja ta jest popierana przez Stolicę Apostolską. Pradoksem jest, że głosząc konieczność respektu dla praw człowieka, neguje się jego prawo do życia [3]. Europa wierna poszanowaniu godności każdego człowieka może wnieść swój wkład w dobro wspólne ludzkości [4].

2001

29. *Europa wymaga na nowo pracy misyjnej* (Do uczestników zgromadzenia plenarnego Komisji Episkopatów Unii Europejskiej, 30 III), ORpol. 22(2001) nr 5, s. 28-29.

Unia Europejska nie może być tylko strukturą gospodarczą, ale „porozumieniem kulturowym i duchowym” [2]. Chrześcijaństwo może się stać dla kontynentu istotnym czynnikiem odnowy, nową Europę muszą budować ludzie o dużej wiedzy i głębokiej formacji duchowej [3]. Społeczeństwo wolne i solidarne wymaga fundamentu nieprzemijających wartości, co winno znaleźć wyraz w stanowionym prawie. W dobro wspólne wpisany jest respekt dla godności każdego człowieka [4].

30. *Zadania szkoły katolickiej dzisiaj* (Przemówienie do uczestników Międzynarodowego Kongresu Katolickich Szkół Europy, 28 IV), ORpol. 22(2001) nr 6, s. 34-35.

Zadaniem chrześcijańskiego wychowawcy jest przekazywanie prawdy słowem i świadectwem, umożliwienie młodemu dialogu między rozumem i wiarą [1]. Gwałtowne przemiany społeczne i moralne są wyzwaniem dla europejskich szkół katolickich [2], które dzięki bogatemu doświadczeniu mogą być twórcze i wierne swojemu charyzmatowi [3]. Ważnym zadaniem europejskich szkół katolickich jest uczenie dialogu w wielokulturowym społeczeństwie [4]. Winny być one wspólnotami wiary i ewangelizacji w Europie [5].

31. *Europo, poznaj samą siebie!* (Spotkanie z prezydentem Grecji, Ateny, 4 V), ORpol. 22(2001) nr 7-8, s. 10-11.

Kultura Grecji wywarła trwały wpływ na cywilizację Europy i świata [1]. W czasach starożytnych kultura helleńska oddziaływała m.in. na literaturę biblijną [2]. Autorzy chrześcijańscy korzystali z dorobku greckiej filozofii [3]. Cechą charakterystycz-

ną hellenizmu była troska o integralne wychowanie człowieka w duchu niezmiennych reguł moralnych i „poszanowania dla Bożych zasad” [4]. Inkulturacja Ewangelii w świecie greckim jest wzorem wszelkiej inkulturacji. Współczesna Europa winna sięgnąć do klasycznego i chrześcijańskiego dziedzictwa Grecji [5]. Grecja stanowi pomost między Wschodem i Zachodem Europy [6].

32. *W jedności i zgodzie* (Ceremonia pożegnalna na lotnisku, Lwów, 27 VI), ORpol. 22(2001) nr 9, s. 39-40.

Z ziemi ukraińskiej, położonej na skrzyżowaniu kultur i narodów, Ewangelia rozprzestrzeniła się na Europę Wschodnią [1]. Ukraina wielokrotnie broniła Europy przed najeźdźcami [2], jest pełnoprawną częścią Starego Kontynentu, sięgającego od Atlantyku po Ural [3]. Jako ojczyzna wiary i dialogu winna znaleźć uznanie we wspólnocie narodów [5].

33. *Losy naszej Ojczyzny, Kościoła i świata są ze sobą związane* (Do ambasador Rzeczypospolitej Polskiej, 3 XII), ORpol. 23(2002), nr 2, s. 33-34.

Losy Polski, Kościoła i świata są ze sobą ściśle związane. Przemiany społeczne i gospodarcze w Polsce dokonują się w kontekście pozytywnych zmian, takich jak kształtowanie Unii Europejskiej czy rozszerzenie Sojuszu Atlantyckiego, ale i konfliktów, na przykład w Zatoce Perskiej czy na Bałkanach. Po 1989 roku, mimo trudności, w Polsce trwa „proces zagospodarowywania zdobytej wolności”.